

Nagy utazás

SZANATÓRIUM A VILÁG VÉGÉN

Akikbe már az összes hazai nevelési tanácsadó és gyermekpszichiáter bicskója beletört, most egzotikus luxusszanatóriumban kaphatnak esélyt a gyógyulásra, bár a luxus itt a legkevésbé sem a körülményekre, hanem a figyelem minőségére vonatkozik. Élményterápia talajt vesztett fiataloknak a délkelet-ázsiai Srí Lanka szigetén. *szerző: Orosz Sára*

Vágjuk a centit, hogy felüljön a repülőre, és kicsit végre megpihenjünk egymásból” – foglalja össze lazán a várakozásait a 17 éves Marci édesanyja, aki a férjével együtt úgy döntött, hogy mindannyiuk érdekében megszabadjanak a fiuktól egy időre. Ha ezt egy szórakozóhelyen vagy egy céges bulin hallanám, talán hetekig mesélnék a barátainknak a szívtelen anyáról, aki még fizet is azért, hogy három hónapra nyugta legyen saját kamasz gyerekeitől. Csakhogy ez az anya éppen azért tesz meg mindent hosszú évek óta, hogy együtt tudjanak élni, Marci ugyanis csak látszólag van a nagykorúság bődtölt közelségében – a valóságban egy

négyéves óvodás viselkedési mintáit mutatja. A szülei már minden elképzelhető utat bejártak a nevelési tanácsadóktól az örület határáig, mire eljutottak abba a budai lakásba, ahol a napokon belül elrajtoló alternatív, világ végi vakáció stábülése zajlik – Marci ugyanis utazik, mégpedig Srí Lankára.

Szülei értekezlet

Velem együtt húszan ülünk a rendhagyó szülői értekezleten, ahol a klasszikus, iskolás-osztályfőnökösi helyzethez hasonlóan a gyerekekről beszélgetünk, csak hogy itt nem a hátuk mögött, hanem a jelenlétükben. A téma viszont nem az osztálypénz vagy a soron kö-

vetkező tanévzáró, hanem egy olyan kaland, amelybe öt család vág most bele: Marcival együtt öt srác indul el a délkelet-ázsiai Srí Lankára, hogy pár hónap múlva tiszta lappal kezdhessek újra itthon az életüket. A fiúkban van ugyanis egy közös vonás: mindannyian talajt veszettek, és most nem találják a helyüket sem a családjukban, sem a társadalomban. Van köztük, aki súlyos önértékelési problémákkal küzd, és közel állt már az öngyilkossághoz is, van, aki lopásokba keveredett, és olyan is, aki már-már ellenségként kezeli a saját szüleit. A magatartási és beilleszkedési problémák, a deviáns viselkedés és a nehezen kezelhetőség így vagy úgy,

de mindegyikükre igaz – ahogy az is, hogy a szüleik mostanra tehetetlenné váltak. Egy-egy félmondatból és elszólásból márpedig hamar kiderül, hogy Marciékhoz hasonlóan a többiek sem most fordulnak először segítségért – eddig azonban semmi nem használt.

Vaskuti Pál pszichológus és gyermekvédelmi szakember Sri Lankán szinte otthon van: a 2004-es szökőár pusztítását követően évekre kiköltözött a távoli szigetországba, ahol egy kivételes kezdeményezést vitt sikerre.

Bócsú a reptéren: az egyik édesanya Vaskuti Pál pszichológussal és persze a nagy utazásra készülő gyerekekkel

Felépített egy HELP falu névre hallgató közösséget, amely egy új élet lehetőségét jelentette a cunami árvái és a katasztrófa nyomán a gyermekeiket eltemetett szülők számára: a pszichológus hosszú beszélgetéseket követően

új családokat illesztett össze, akik azóta egymásban találták meg az elveszett otthonot. Itt mások már valószínűleg megérdemelten hátradőltek volna, de Vaskuti Pál számára ez csak a kezdet volt, a HELP falu példája ugyanis újabb ötletet szült. A szakember elhatározta, hogy nehezen kezelhető fiatalokat visz magával a távoli szigetre, hogy ott a mindennapiaikból teljesen kiszakadva intenzíven szembesüljenek a nagybetűs élet másik arcával, és hogy a Nagy Utazás letelével aztán olyan, életre szóló élményekkel a hátizsákjukban jöjjenek haza, amelyek képessé teszik őket arra, hogy újraértékeljék – és újra értékeljék – önmagukat.

Nincsenek univerzális receptek. Kint mindegyik srácot más és más helyzetbe kell hoznunk ahhoz, hogy azt a bizonyos gombot megtaláljuk rajtuk

de úgy tűnik, Vaskuti Pál közel harminc éve megfogalmazott mondatai jelen időben is érvényesek. Nem másról beszélt akkor sem, mint amire ma a Sri Lanka-i élményterápia épül: arról, hogy a pszichológusok és a gyermeknevelési rendelők által kínált, heti egyszeri félórás találkozók nem kínálnak valódi megoldást a fiatalok problémáira, azokat ugyanis csak személyre szabottan, a gyerekek egyéni szükségleteinek megfelelően, bizalmi kapcsolatban alapulva lehet sikerrel kezelni. Meggyőződése, hogy a talajt vesztett fiatalokat és a családokat egyidejű pszichoterápiás gyógyítás hozhatja ki a gödörből, amelyre az ideiglenes, de radikális

kiemelés a megoldás. Egy nyomorával együtt meszerzű, többségében buddhista vallású, az európai értékrendet még csak hirből sem ismerő közösség a világ végén valóban ideális helyszínek tűnik egy ilyen kezdeményezéshez.

Vaskuti Pál élményterápiának hívja a Sri Lankán zajló folyamatot, de világossá teszi, hogy a Nagy Utazás nem egyszerű kirándulás, hanem komoly pszichoterápiás munkát jelent, amelyet alapos állapotfelmérés, diagnózis és terápiás terv előz meg. A Chance Program

Radikális megoldás

Miközben a pszichológussal való beszélgetésre készülök, egy megsárgult magazint lapozgatok: *Gyermekünk* a címe, az ára hat forint, a megjelenés éve 1984. Látszólag nem túl aktuális olvasmány,

stábülésén sem véletlenül voltunk húszan: az itthon maradó szülőket leszámítva a többiek mind utaznak, mégpedig mentorként, segítőként, szakemberként – attól függ, ki mit tud hozzátenni a srácok gyógyulásához. A csapatban akad pszichológus (többek között Vaskuti Gergő, Pál fia), pedagógus, szociális munkás, óvó bácsi és színházi rendező is, akik mindannyian szerepet kapnak a terápiás folyamatban. Közülük öten – akár párban – mentorok lesznek, akik

Egy egzotikus, a nyomor ellenére sugárzó, kultúrájában és vallásában különleges ország számos váratlan helyzetet tartogat

napi 24 órás jelenlétet vállalnak, ki-ki a saját „páciense” mellett. A hozzáértő kísérőkön kívül a környezet a kulcsszó: „Az önismerethez nem szavakon, hanem tetteken keresztül vezet az út, Sri Lanka erre tökéletes terep. Egy egzotikus, a nyomor ellenére sugárzó, mind kultúrájában, mind vallásában különleges ország számos váratlan helyzetet tartogat, ezekre márpedig mindegyik srácnak reagálnia kell valahogy. Mindentől távol nem lesznek meg a szokásos kapaszkodók, viszont a mindenkori beidegződéseiket is otthon hagyják: míg egy nevelési tanácsadóban begyakorolt válaszokat adnak, dacból válaszolnak, és ugyanabba a napi rutinba érnek haza, addig kint önmagukra is alkalmuk lesz rácsodálkozni. Ott lekerül róluk a »rosszgyerek« címke, megmutathatják magukat, miközben számukra is megmutatkozik az élet egy másik oldala” – foglalja össze a módszer lényegét a pszichológus, aki 35 éve dolgozik a gyerekvédelemben, de igazán hatékony megoldással még nem találkozott. Az elmúlt évek próbaidőszaka alatt az ázsiai terápiairól már több fiatal is hazatért, és az eredmények Pált igazolják.

A srácok Sri Lankán bekapcsolódnak egy falu életébe, naponta három órát segítenek az újjáépítésében, nyelvet tanulnak, új kapcsolatokat teremtenek, és

nem utolsó sorban rengeteget beszélgetnek, hogy feldolgozzák az élményeiket. Ebben lesz segítségükre többek között egy óvodapedagógus, akinek pár hete lesz arra, hogy a csapat kamaszkorú négyévesét a kisiskolás fejlettségi szintre segítse. Ezen a ponton Marczisovszky Márk és a barátja váltják majd őt mentorként, akinek Marci személyében már egy végzős általános iskolást szeretnének a túra végén elengedni. Márk maga is végzős, csak éppen pedagógushallgató, és bár óriási kihívásnak tartja a Sri Lanka-i feladatot, nem készül erre máshogy, mint a józan ítélőképességével. „Marci mellett olyan társként leszek kint, akivel bármiről elbeszélgethet, és akit időközben úgy igyekezem majd rávezetni a korának megfelelő gondolkodásra, mintha a saját gyerekekkel vitátnám meg az élet dolgait. Hiszek abban, hogy az őszinteség és az új helyzetek önálló megoldása meg fogják adni azt az impulzust, ami segíteni fogja Marcit abban, hogy felnőjön végre.”

Borsod vs. Sri Lanka

Sri Lankán a kiutazók számára merőben új helyzetek egyike nem más, mint maga a nyomor, amely ez esetben terápiás eszköz is. „Ráfér a fiatalokra, hogy a saját szemükkel lássák, mik is az igazi nehézségek, nem árt rádöbbenniük,

A kinti körülmények teljes kiszakadást tesznek lehetővé

hogy bizony nem a laptop márkája vagy a telefon szériaszáma az élet kardinalis kérdései.” De vajon miért kell ehhez Sri Lankáig menni? Borsodban kevésbé lenne megrázó a nélkülözés, mint a világ másik szejletében? „Ha a közelben maradunk, azzal nem valószínű, hogy valódi kiszakadás, úgy nem tudnak kikapcsolni a beállt működési mechanizmusok. Gondoljunk csak egy drogproblémákkal küzdő kamaszra: mit neki pár száz kilométer, ha a dilerét továbbra is elérni feltöltőkártyás telefonjáról?” – reagál Vaskuti Pál, és hozzátesszi: korábban egy heroinfüggő srác is volt már kint vele, aki három hónap alatt lejtött a szerről. Nyolc éve tünetmentes, azóta nemcsak munkája, de családja is van.

Borsod mellett talán más szempont is szólna: a Sri Lanka-i gyógyulást kevesen engedhetik meg maguknak. Ám a szakember ezt máshogyan közelíti meg: „Egyszeri költségként ez valóban egy nagyobb összeg, de még mindig sokkal kevesebbe kerül megfizetni a gyógyulást, mint az egymást köve-

Kinek a csomagja?

Alig győzöm kivárni a stábülés végét, két óraja találgatom, vajon miért áll sorba Sri Lanka felé a velem szemben ülő Dávid, aki 17 éves kamasz létére olyan megható tónusban mondta ki már többször, hogy „anya”, hogy lassan azt hiszem, ő bizonyára kísérőnek megy – pedig dehogy. Nagyszájú, lehangoló srác, láthatóan roma, és nem láthatóan magyar kungfubajnok – ezt sem kétem egy percig sem. „Anyával” beszélgetni kezdünk, és kiderül, hogy az ő történetük Dávid egyéves kora körül kezdődött – Márta akkor fogadta őt örökbe, és azóta is egyedül neveli, mégpedig nem kis küzdelmek árán. A srácot mindenhol kikezdték, hol a hiperaktivitása, hol a származása miatt. „Annyi megaláztatás érte őt egész életében, és ott van még az ismeretlen csomag is, amit a múltjából hoz – és amivel soha nem tudott megbékélni.” Talán nem véletlen, hogy Dávid öt éves kora óta keveredik lopási ügyekbe, és Márta hiába költötte el azóta két ház árát is a különböző kezelésekre a pszichiátriától a szcientológiáig, semmi sem használt. Dávid érkezése óta Márta hívó, így a Sri Lanka-i lehetőséggel való találkozást is isteni áldásnak tekinti – hát még azt a gesztust, amelyet Vaskuti Pál tett feléjük: a 26 jelentkezőből csak ötnak van hely egy turnusban, és ebbe az öt főbe

tő, kudarcra végződő kezeléseket, a tudatmódosító szerek így vagy úgy összeszedett áráról nem is beszélve. És tapasztalataim szerint még csak nem is a legtehetősebb réteg szárnja rá magát a döntésre, hanem azok a szülők,

akik látják, mekkora a baj. Jelenleg két fiatal általunk támogatott formában utazik, és szeretném, ha a jövőben már lennének olyanok, akik szponzori segítséggel élhetnek ezzel a lehetőséggel, de az élményterápia akár állami programként is működhethet, sok más, jelenleg finanszírozott módszer ugyanis ennél jóval költségesebb, pláne, ha nem is hatékony.”

éppen Dávid férhetett be utolsóként, mégpedig féláron. „Aki örökbe fogad egy gyereket, és elakad vele az úton, az minden segítséget megérdemel a kilábaláshoz.” Ez a segítség Mártáék esetében a teljes, három hónapos terápia helyett először ugyan csak egy hónapra elég, de van egy olyan érzésem, hogy Pál nem fogja elengedni Dávid kezét még hét után. A fiúnak hivatalosan azért ennyivel kell számolnia, és ez láthatóan aggasztja is: „Anyu, elég lesz egy hónap, hogy megváltozzak?”

A pszichológus a kiválasztáskor arra is figyelt, hogy az egy turnusba válogatott fiúk összepasszoljanak – csakúgy, mint a Sri Lanka-i HELP falu új családjai. A közösség ereje mellett a Nagy Utazáson a személyesség a kulcszó: „Nincsenek univerzális receptek, kint mindegyik srácot más-más helyzetekbe kell hoznunk ahhoz, hogy azt a bizonyos gombot megtaláljuk rajtuk. Van, akit a tartományi vezetőnek kell bemutatni, van, akit izgalmas szituációba kell hozni, másnak csak nyugalomra van szüksége – nem vagyunk egyformák.” Egy biztos: az utazást megelőző „osztályfőnöki órán” felsorakozott, elcsigázott tekintetű szülők nem nyaralni küldik a gyerekeiket, mégis életük nyara lehet a mostani. Van az a cunami, amelyik belül végez pusztítást, de hátha végre akadt egy recept a lélek újjáépítésére is. **mt**

Ipanema
UNIQUE

LÉGY TE IS EGYEDI!

Keress minket az alábbi weboldalakon:

www.ipanemaflipflop.hu | www.LifeStyleShop.hu
www.facebook.com/ipanemaflipflop